अग्निशापादजिह्वापि रसज्ञानवहिष्कृताः । सरस्वतीं बहुविधां यूयमुच्चारयिष्यथ । ४०४
विलवासगतांश्चैव निराहारानचेतसः । गतासूनपि संशुष्कान् भूमिः सन्धारयिष्यति ।
तमोघनायामपि वै निशायां विचरिष्यथ । इत्युक्त्वा तांस्ततो देवाः पुनरेव महीमिमां ।
परीयुर्ज्वलनस्यार्थे न चाविन्दन् हुताशनं । अथ तान् द्विरदः कश्चित् सुरेन्द्रद्विरदोपमः ।
अश्वत्थस्थोऽग्निरित्येवमाह देवान् भृगूद्वह । शशाप ज्वलनः सर्व्वान् द्विरदान् क्रोधमूर्च्छितः ।
प्रतीपा भवतां जिह्वा भविष्यतीति भृगूद्वह । इत्युक्त्वा निःसृतोऽश्वत्थादग्निर्व्वारणसूचितः । ४०१०
प्रविवेश शमीगर्भमथ वह्निः सुषुप्सया । अनुग्रहन्तु नागानां यच्चक्रुः शृणु तं प्रभो ।
देवा भृगुकुलश्रेष्ठ प्रीत्या सत्यपराक्रमाः ।
॥ देवा ऊचुः ॥ प्रतीपया जिह्वयाऽपि सर्व्वाहारं करिष्यथ । वाचश्चोच्चारयिष्यध्वमुच्चैरव्यञ्जिताक्षरा ।
इत्युक्त्वा पुनरेवाग्निमनुसस्तुर्द्दिवौकसः । अश्वत्थान्निःसृतश्चाग्निः शमीगर्भमुपाविशत् ।
शुकेन ख्यापितो विप्र तं देवाः समुपाद्रवन् । शशाप शुकमग्निस्तु वाग्विहीनो भविष्यसि । ४०१५
जिह्वामावर्त्तयामास तस्यापि हुतभुक् तथा । दृष्ट्वा तु ज्वलनं देवाः शुकमूचुर्द्दयान्विताः ।
भविता न त्वमत्यन्तं शुकत्वे नष्टवागिति । आवृत्तजिह्वस्य सतो वाक्यं कान्तं भविष्यति ।
बालस्येव प्रवृद्धस्य कलमव्यक्तमद्भुतं । इत्युक्त्वा तं शमीगर्भे वह्निमालक्ष्य देवताः ।
तदेवायतनञ्चक्रुः पुण्यं सर्व्वक्रियास्वपि । ततः प्रभृति चाप्यग्निः शमीगर्भेषु दृश्यते ।
उत्पादने तथोपायमधिजग्मुश्च मानवाः । आपो रसातले यास्तु संस्पृष्टाश्चित्रभानुना । ४०२०
ताः पर्व्वतप्रस्रवणैरुष्मा मुञ्चन्ति भार्गव । पावकेनाधिशयता सन्तप्तास्तस्य तेजसा ।
अथाग्निर्द्देवता दृष्ट्वा बभूव व्यथितस्तदा । किमागमनमित्येवं तानपृच्छत पावकः ।
तमूचुर्व्विबुधाः सर्व्वे ते चैव परमर्षयः । त्वां नियोक्ष्यामहे कार्य्ये तद्भवान् कर्त्तुमर्हति ।
कृते च तस्मिन् भविता तवापि सुमहान् गुणः ।
॥ अग्निरुवाच ॥ ब्रूत यद्भवतां कार्य्यं कर्त्ताऽस्मि तदहं सुराः । भवतान्तु नियोज्योऽस्मि मा वोऽत्रास्ति विचारणा । ४०२५
॥ देवा ऊचुः ॥ असुरस्तारको नाम ब्रह्मणो वरदर्पितः । अस्मान् प्रबाधते वीर्य्याद्वधस्तस्य विधीयतां ।
इमान् देवगणांस्तात प्रजापतिगणांस्तथा । ऋषींश्चापि महाभाग परित्रायस्व पावक ।
अपत्यं तेजसा युक्तं प्रवीरं जनय प्रभो । यद्भयं नोऽसुरात्तस्मान्नाशयेद्धव्यवाहन ।
शप्तानां नो महादेव्या नान्यदस्ति परायणं । अन्यत्र भवतो वीर्य्यात्तस्मात्त्रायस्व नः प्रभो ।
इत्युक्तः स तथेत्युक्त्वा भगवान् हव्यवाहनः । जगामाथ दुराधर्षो गङ्गां भागीरथीं प्रति । ४०३०
तया चाप्यभवन्मिश्रो गर्भञ्चास्यादधे तदा । ववृधे स तदा गर्भः कवे कृष्णगतिर्यथा ।
तेजसा तस्य देवस्य गङ्गा विह्वलचेतना । सन्तापमगमत्तीव्रं सा सोढुं न शशाक ह ।
आहिते ज्वलनेनाथ गर्भे तेजःसमन्विते । गङ्गायामसुरः कश्चिद्भैरवं नादमानदत् ।
अबुद्धिपतितेनाथ नादेन विपुलेन सा । वित्रस्तोद्भ्रान्तनयना गङ्गा विह्वललोचना ।